

Střední třída a snahy o její likvidaci jako sociálně demokratické téma

Historické poslání sociální demokracie *mimo jiné* znamená vizi důstojného a svobodného postavení jedinců, kteří jsou ekonomicky a mocensky méně privilegovaní než ti, jež nazýváme elitami, avšak přesto vytvářejí díky své pracovitosti a píli zásadní podíl na úrovni blahobytu své země. Ačkoliv se na to mnohdy nepřilíh poukazuje, právě tito lidé jsou skutečnou hybnou silou každého území, které obývají. Jsou to právě oni, kteří posouvají události a rozvoj své země nejaktivněji kupředu. Je dobré, když společnost ponechává těmto jedincům dostatečný prostor pro jejich vlastní seberealizaci.

Právě sociální demokraté věří, že všichni mají mít možnost svobodně se rozvíjet a současně mít politické zastání. Myslí na ty, jež jsou slabší a ohroženější a vyvažují vzniklé nerovnosti. Stav harmonie však vyžaduje velkou toleranci a je odvislý od míry vzájemného respektu, lidského soucitu a schopnosti dělit se s ostatními. Nic z výše uvedeného se nedá nikomu vnutit násilím ani nařídít právními předpisy. A vše naráží na přirozenost lidské povahy, která touží ovládat, řídit a koncentrovat moc do svých rukou. Správná míra se neustále vychyluje do svých krajností. Vždy se každá společnost nakonec ocitá ve fázi, kdy se do jejího popředí tlačí elity, které se snaží eliminovat vliv většinového svobodného ducha a podmanit si ho. Spoutat jej do okovů a jednotvárnosti, aby příliš neodsával zdroje, které jsou svojí podstatou nevyhnutelně omezené. V současném kapitalismu tuto skupinu souhrnně nazýváme *střední třída*. A kdo chce, ten už dnes ví, že se střední vrstvy, a to v celém západním světě, příjmově a majetkově vytrácejí a že si jejich podíl přisvojují ti skutečně bohatí. Přesně tak, jako tomu bylo před první světovou válkou, kdy se tito stejní lidé snažili o totéž.

A o koho se jedná? Kdo jsou ti, jež mají být oloupeni o své postavení?

Jsou to lidé, kteří z podstaty svého působení paradoxně nejméně zatěžují státní aparát, ale díky své ekonomické aktivitě nejvíce přispívají do tvorby prostředků státního rozpočtu. Jsou to lidé, kteří na sebe berou odpovědnost, aby získali nezávislost. Živnostníci, kteří zaměstnávají sami sebe a také majitelé malých a středních firem, kteří dokonce zaměstnávají i další osoby. Jsou to lidé, kteří vyrábí zboží, nebo poskytují služby. Restauratéři, obuvníci, zlatníci, pekaři, ale také kadeřníci, cvičitelé jógy, fotografové, spisovatelé, umělečtí řemeslníci, zemědělci... Nelze vyjmenovat tu nepřebernou škálu fyzických, duševních a duchovních činností, kterými tito lidé nejen vydělávají peníze, ale kterými zejména uplatňují své místo a užitek ve společnosti a zpětně ji obohacují. Svoji činností utvářejí specifický charakter každé společnosti a vnášejí do okolního světa pestrou mozaiku různorodosti. Co se vyvíjí, to přežívá. Co stagnuje, zaniká. Do středních vrstev spadají samozřejmě také lidé, kteří obohacují svoji zemi v pozici zaměstnanců, a to jak ve sféře soukromé, tak státní či regionální. Pečují o naše školství, zdravotnictví, bezpečnost, hospodářství, úřednický aparát, či půdu. Nedílnou součástí této stěžejní společenské skupiny jsou také lidé, nacházející se v přirozených přechodných obdobích života, v jejichž rámci sice nejsou tak aktivní, ale kde vznikají, či naopak doznívají, jejich zásadní životní role. Počínaje studenty, přes mladé rodiče s dětmi, po důchodce.

Každá vláda má svobodného ducha své země svými zásahy jedině podporovat. Taková vláda je prozřetelná. A pokud by měl její zásah v konkrétním případě znamenat nečinnost, nechť nečiní. Avšak pokud již jednou zasáhne, její povinností je za takový zásah převzít odpovědnost. A co z toho vyplývá? Za poslední dva roky se v našem státě velmi zasahovalo. A velmi omezovalo. A zdá se, že největší zásahy dopadaly právě na střední vrstvy, přičemž se vyhýbaly velkým obchodním korporacím a nadnárodním společnostem. Je s podivem, že v okamžiku, kdy se objevila hrozba covidové pandemie, omezila vláda jen ty provozy, které vlastnila a spravovala právě střední soukromá třída. Zavřely se malé obchůdky, ty největší plochy obrovských obchodních center zůstaly otevřené a dál hostily desítky i stovky návštěvníků.

Do malého řeznictví, kde by lidé postávaly venku na čerstvém vzduchu, než by prodavačka obsloužila ostatní zákazníci, byl přístup z bezpečnostních důvodů zakázán.

Sociální demokracie, která byla tou dobou součástí vládní koalice, jako by zapomněla na své hlavní poslání. Ochrana slabších. Když byla před více jak sto čtyřiceti lety založena, na plné obrátky se tehdy roztáčela kola kapitalismu a bylo nutné zajistit základní potřeby tehdejších nejohroženějších skupin, aby vyvážily, byť přirozený, ale rozhodně též nesmlouvavý, boj o zdroje. Sociální demokracie dokázala mnohé. Tento boj však nikdy neskončil a úkol sociálních demokratů tedy nebyl dokončen. Nepřerušila jej ani první ani druhá světová válka, ani nástup fašismu, nacismu či socialismu. Právě naopak. Všechny tyto události byly jen dokonalejšími nástroji pro uchvácení stále týchž zdrojů. A nebudme naivní. I v tomto čase se stále jen hledají nové a lepší cesty, jak získat víc pro sebe a ostatním nechat pouhé minimum pro přežití.

Jako kompenzaci, proti omezení podnikání v covidové době, vypsala vláda dotační programy, které měly nahradit ušlé zisky. Náhrady získaly jednak zaměstnanci, jednak ji měly získat samotní podnikatelé. V naprosté většině případů k tomu však nedošlo a bohužel k tomu nedochází ani po volbách, kdy je u moci zcela nová vládní koalice. Lidé by mohli oprávněně očekávat změnu. Samozřejmě k lepšímu. Mohli by očekávat, že jejich vládnoucí elity konečně přijmou odpovědnost za vnucená omezení a zastaví tento pád. Ale neděje se tak, a bylo by správné, ptát se *proč*.

Shodou okolností si nové vedení zvolila i sociální demokracie, která prožila svoji historickou prohru ve volbách do poslanecké sněmovny. Ale kupodivu ani toto nové vedení nic nenamítá. Nezaznívá žádná kritika, žádné zastání středních tříd. Proč sociální demokracie stále neochraňuje ty, kteří to v tuto chvíli zcela zjevně potřebují a kteří jsou zcela zjevně v podřízené a oslabené pozici? To je další zásadní otázka. Vždyť vše má své zřejmé souvislosti. Bez podpory ekonomicky aktivních středních tříd nemůže sociální demokracie koncepčně, a tedy udržitelně, plnit svoji nezastupitelnou a ušlechtilou úlohu, kterou je ochrana nejchudších a nejzranitelnějších vrstev společnosti. Bez prosperujícího a bohatého státu to prostě není možné.

Pro mnoho živnostníků a podnikatelů bylo uzavření či omezení jejich provozů fatální. A za mě říkám, že bychom už do budoucna neměli dopustit, aby se podobné události opakovaly a aby krachovali i ti podnikatelé, kteří pandemickou vlnu překonali. Ukázalo se totiž, že uzavírání provozoven nebylo nijak zásadní. Velké obchodní prostory zůstaly otevřené a nezpůsobilo to žádnou výraznou krizi. Vracím se proto ve své úvaze k myšlence o nezasahování státu, která může být do budoucna jediným nástrojem, chceme-li, aby střední třída v naší zemi tuto krizi přežila. Stát by už neměl za žádných okolností tak drasticky a nevratně zasahovat do svobodné aktivity svých občanů. Daleko více by se měl věnovat regulaci trhu s energiemi, garantovat dostupné státní zdravotnictví a zmírňovat současné bezpečnostní hrozby. To jsou totiž další témata, která souvisejí s rozvratem střední třídy a která jsou aktuální a která potřebují součinnost státu.

JUDr. Jana Turoňová